

VOLODYMYR BOREIKO
Alcide De Gasperi University
of Euroregional Economy
Poland, Józefów
Vib28@ukr.net

Boreiko, V. (2018). Upravlinnya rozvytkom maloho ta seredn'oho biznesu v Ukraini. [Management by the Development of Small and Medium Business in Ukraine]. *Intercultural Communication*, ISSN 2451-0998, vol. 1(4)2018, pp. 229–244. (In Ukrainian).

Management by the Development of Small and Medium Business in Ukraine

ABSTRACT

Purpose. To disclose the effectiveness of management of the development of medium and small business in Ukraine.

Methods: The study uses descriptive method based on a literature review.

Results: In the industrialized countries of the world, medium, small enterprises as well as business involved individuals – entrepreneurs play an important role in ensuring development of national economies. They create new jobs and are the basis for training of highly skilled managers. Therefore, these countries through taxys and other conditions provide favourable environment for the development of small and medium businesses.

To support small and medium enterprises in foreign countries governmental policy include their involvement into the state contracts execution, provision of loan guarantees, corporate tax rates reduction, full dismissal from income tax during first years of an enterpise performance, the introduction of accelerated depreciation of buildings, encouragement of capital investments.

Understanding the important role of medium and small enterprises in ensuring the development of the country's economy has encouraged Ukrainian legislators to introduce a simplified system of taxation of small enterprises and a special regime for taxation of individuals-entrepreneurs. These changes in the Ukrainian taxation system have given impetus to the development of small and medium businesses. However, the lack of an effective regulatory policy and system of legal protection as well as an increase in the tax burden due to the financial and economic crisis do not allow such enterprises to play a key role in the Ukrainian economy.

So, to stimulate the development of small and medium-sized enterprises Ukraine should not be limited to introducing a preferential taxation regime for them, but should take advantage of other countries' experience implementation.

Considering foreign experience and analysis of the small and medium business activity in Ukraine have shown that besides the preferential tax regime, many other factors such as policy of the state investments and innovations promoting, getting loans, conducting training of young leaders, assistance in establishing cooperation with large domestic enterprises, and access to international markets, as well as protection against unlawful encroachment have made significant influence on its development.

Therefore, creation of favourable tax, legal, financial-credit, investment and innovation environment, involvement in state orders fulfillment and promotion of foreign economic activity should become the basis for the development of small and medium businesses and the economy of Ukraine.

Keywords: *small and medium business, tax law, legal protection, investment and innovation policy, foreign economic activity.*

ВОЛОДИМИР БОРЕЙКО

Університет єврорегіональної економіки

Польща, Юзефів

Vib28@ukr.net

Управління розвитком малого та середнього бізнесу в Україні

АНОТАЦІЯ

Мета дослідження. Розкриття ефективності управління розвитком малого та середнього бізнесу в Україні.

Методи дослідження. У дослідженні застосовано описовий метод з використанням огляду літератури.

Результати дослідження. В промислово розвинутих країнах світу важливу роль в забезпеченні розвитку національних економік відіграють середні, малі

підприємства та фізичні особи – підприємці, які створюють нові робочі місця та є базою для підготовки висококваліфікованих менеджерів. Тому, ці країни через податкові та інші преференції формують сприятливе середовище для розвитку малого та середнього бізнесу.

У зарубіжних країнах заходи з державної підтримки малих та середніх підприємств включають залучення їх до виконання державних контрактів, надання гарантій за кредитами, зниження ставок корпоративного податку, повне звільнення упродовж перших років від сплати прибуткового податку, запровадження прискореної амортизації будівель, заохочення до здійснення капітальних інвестицій.

Розуміння важливої ролі середніх та малих підприємств в забезпеченні розвитку економіки країни спонукали українських законодавців до запровадження спрощеної системи оподаткування невеликих підприємств та особливого режиму оподаткування фізичних осіб – підприємців. Ці зміни в українській системі оподаткування дали поштовх до розвитку малого та середнього бізнесу. Проте, відсутність ефективної регуляторної політики та системи правового захисту, а також збільшення в умовах фінансово-економічної кризи податкового навантаження, не дозволяють таким підприємствам відігравати ключову роль в економіці України.

Отже, для стимулювання розвитку малих і середніх підприємств, Україні не варто обмежуватися запровадженням для них пільгового режиму оподаткування, а необхідно скористатися досвідом інших країн.

Зарубіжний досвід та проведений аналіз діяльності малого і середнього бізнесу в Україні засвідчують, що, крім пільгового режиму оподаткування, на його розвиток впливають політика держави із сприяння залученню інвестицій та інновацій, отримання кредитів, проведення навчання з молодими керівниками, допомога їм у налагодженні співпраці з великими вітчизняними підприємствами та виході на міжнародні ринки, а також захист від неправомірних посягань.

Тому, створення сприятливого податкового, правового, фінансово-кредитного, інвестиційно-інноваційного середовища, залучення до виконання державних замовлень та сприяння зовнішньоекономічній діяльності, повинно стати основою для розвитку малого і середнього бізнесу та економіки України.

Ключові слова: *малий та середній бізнес, податкове законодавство, правовий захист, інвестиційно-інноваційна політика, зовнішньоекономічна діяльність.*

Вступ

Розвиток економіки кожної країни забезпечують великі середні та малі підприємства а також фізичні особи – підприємці. При цьому, кожна група, зазначених суб'єктів господарювання, займає найбільш сприятливу для її функціонування нішу. Якщо великі підприємства, як правило, зосереджуються на виробництві високо-трудомісткої продукції, яка користується масовим попитом, то малі та середні підприємства виробляють ту продукцію, виробництво якої для великих підприємств є не вигідним.

Крім того вони швидко і якісно надають послуги населенню та іншим суб'єктам господарювання. До того ж малі та середні підприємства створюють нові робочі місця та є базою для підготовки висококваліфікованих менеджерів, які згодом будуть працювати на великих державних та приватних підприємствах.

Тому, в окремих країнах з розвинутою ринковою економікою та пост-соціалістичних країнах суб'єкти малого бізнесу формують значну частину валового внутрішнього продукту (ВВП). Так, у Німеччині частка малого і середнього підприємництва у загальному обсязі доданої вартості становить 53,0%, обсяг інвестицій – 45,4% за кількості зайнятих – 68%. Аналогічна ситуація простежується і в Чеській Республіці, де, за даними Чеського статистичного управління у секторі малого підприємництва працює 60,9% загальної кількості зайнятих, частка в доданій вартості дорівнює 52,7%, у ВВП країни – 37,16%, в експорті – 36% та імпорті – 52,1% (Lyutyu, Romanyuk, 2007, p. 31).

Отже, Україні, яка формує та розвиває ринкові умови господарювання, які базуються на засадах вільної конкуренції капіталів, виробників та споживачів, технологій та робочої сили, необхідно створити сприятливе середовище для функціонування всіх підприємств незалежно від їх розмірів. Однак, малі та середні підприємства (МСП), за своїми фінансовими ресурсами та можливостями залучати нові технології, не здатні створити конкуренцію своїм більш потужним колегам. Тому, держава повинна надати їм певні преференції в започаткуванні бізнесу, використанні природних ресурсів, оподаткуванні та правовому захисті.

Цю думку поділяють провідні українські економісти О. Амоша, А. Бутенко, З. Варналій, Л. Воротіна, Н. Галан, В. Геєць, Б. Данилишин, І. Комарницький, О. Кужель, І. Лютий, Д. Ляпін, В. Ляшенко, О. Мазур, Ю. Макогон, Д. Нікитенко, В. Новицький, М. Романюк, Г. Толмачова, Н. Шлафман та ін. Так, наприклад А. Бутенко і Н. Шлафман зазначають: „Незважаючи на світове визнання значимості сектора МСП, вітчизняні дані свідчать про те, що МСП, як і раніше, не забезпечуються в достатній мірі фінансовими продуктами і послугами, без яких вони не можуть розвиватися. Тому важливішим питанням для подолання диспропорцій у розвитку підприємницького сектора є вдосконалення фінансово-кредитного забезпечення його суб'єктів” (Butenko, Shlafman, 2015, p. 34).

Однак, рекомендації провідних вітчизняних вчених щодо удосконалення управління розвитком малого і середнього бізнесу в Україні не отримали належної реалізації, що визначило актуальність нашого дослідження.

Мета дослідження. Метою нашої статті є обґрунтування необхідності посилення державної підтримки розвитку малого та середнього бізнесу в Україні.

Методи дослідження – теоретичні та практичні.

Роль малого та середнього бізнесу в забезпеченні розвитку національних економік

Ще відомий грецький філософ Аристотель обґрунтовував, що найкращим є такий державний устрій, коли основу країни становитимуть „середні” громадяни: „Адже там, де „середні” переважають обидві крайності (багатство і бідність. – Автор) або одну з них, державний устрій набуває стійкості”. „Вони ж бо („середні”. – Автор) не зазіхають на чуже добро, як бідняки; інші ж люди не заздрять їм через їхні статки, подібно до того як бідняки заздрять на статки заможних” (Aristotel', 1987, pp. 116–118).

Його теза перекликається з висновком академіка Національної академії наук України В.М. Гейця, який вважає, що „держава може розраховувати на певний успіх, коли спирається на переконання значної частини суспільства” (Heiets, 2012, p. 15).

Цю ж думку розвинули відомі українські вчені С.В. Мочерний та М.В. Довбенко, які наголошували, що саме невеликі приватні підприємства та підприємці можуть відіграти ключову роль в забезпеченні розвитку національної економіки, оскільки: „Підприємницька діяльність – праця індивіда, заснована на розвитку особистих якостей, розширенні знань щодо своїх можливостей, спрямованих на досягнення найкращого результату у господарській діяльності, реалізацію власної мети, отримання економічної вигоди і насамперед привласнення додаткового продукту” (Mochernyy, Dovbenko, 2004, pp. 288–289).

Вітчизняні економісти України неодноразово наголошували на ключовій ролі, яку може відіграти малий і середній бізнес у створенні нових робочих місць та забезпеченні динамічного розвитку національної економіки. Так, на думку вчених І. Комарницького та М. Офік: „Особливе значення малого і середнього бізнесу виявляється під час перехідного періоду до ринкової економіки в стимулюванні структурної перебудови економіки, формуванні нового соціального прошарку підприємств-власників як соціальної бази ринкової трансформації економіки, які забезпечують стабільність суспільства і гарантії незворотності руху до ринку” (Komarnyts'kyu, Ofik, 2005, p. 50).

Проте, як зазначає О. Мазур: „Підвищення конкурентоспроможності малого підприємництва в Україні і забезпечення його сталого розвитку неможливе за відсутності постійного вдосконалення виробничих процесів та впровадження прогресивних технологій” (Mazur, 2005, p. 32), а на це, особливо на початковому етапі, потрібні фінансові ресурси.

Тому, оскільки за своїми фінансовими можливостями малі, середні підприємства та фізичні особи – підприємці не здатні конкурувати на ринку товарів і послуг зі своїми більш потужними партнерами, держава, з метою стимулювання розвитку суб'єктів малого бізнесу повинна передбачити для них спрощену систему оподаткування, пільги при отриманні кредитів, правовий захист та допомогу у виході на міжнародні ринки.

На важливості для розвитку малого бізнесу державної фінансової підтримки наголошують І. Комарницький та М. Офік: „Особливе значення для розвитку малого і середнього підприємництва має підтримка

державою через надання суб'єктам малого і середнього підприємництва фінансово-кредитних ресурсів. Ця проблема є особливо актуальною для потенційних підприємців під час пошуку коштів для започаткування бізнесу, а також для суб'єктів малого і середнього підприємництва в процесі пошуку коштів для покриття тимчасових, не передбачуваних фінансових потреб фірми" (Komarnyts'kyu, Ofik, 2006, p. 59).

Формування та розвиток малого та середнього бізнесу в Україні

У восьмидесяті роки ХХ століття економіка Радянського Союзу, до якого входила тоді Україна, розвивалася низькими темпами, тому тодішні керівники держави змушені були дозволити започаткування в окремих сферах приватного бізнесу, який повинен був сприяти поживленню економічних процесів. Отже, формування малих та середніх приватних підприємств в Україні розпочалося в кінці восьмидесятих років ХХ століття, але впродовж десяти років воно не набуло масового характеру, оскільки, в цей час наша країна стикнулася з глибокою фінансово-економічною кризою.

Тому 3 липня 1998 року Президент України підписав Указ № 727/98 „Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва" (Ukaz Prezydenta Ukrainy, 1998), який був уточнений Указом Президента України від 28 червня 1999 року № 746/99 (Ukaz Prezydenta Ukrainy, 1999).

Останній Указ заміняв 16 податків і зборів, у тому числі податок на додану вартість (ПДВ) для суб'єктів малого підприємництва на один податок за ставкою 10% від обсягу реалізованої продукції, або 15 податків і зборів – на один податок за ставкою 6% від обсягу реалізованої продукції для суб'єктів малого підприємництва, які побажали залишитися платниками ПДВ. Це дозволило значно знизити податковий тиск на малі підприємства. Поряд з тим значно спростилися податковий і бухгалтерський облік, що важливо, особливо для підприємств, які тільки створюються.

Відповідно до цього Указу, на спрощену систему оподаткування могли перейти суб'єкти малого підприємництва – юридичні особи, в яких

середньооблікова кількість працівників не перевищувала 50 осіб та обсяги річного валового доходу становили не більше 1 млн. грн., і фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності, в яких обсяг виручки від реалізації не перевищував 500 тис. грн. Суб'єкти малого підприємництва, які переходили на спрощену систему оподаткування, самостійно вибирали ставку оподаткування в розмірі 6% з суми виручки від реалізації продукції, товарів і послуг без урахування акцизного збору у разі сплати податку на додану вартість на загальних підставах, або 10% – у разі включення ПДВ до складу єдиного податку.

Запроваджені пільги для суб'єктів малого підприємництва схвально були сприйняті підприємцями, що призвело до зростання кількості малих підприємств впродовж 2000–2010 років із 218 до 357 тис. та зростання за цей час кількості найманих працівників на цих підприємствах із 1710 до 2165 тис. чол. (Sayt Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrayiny, 2017).

Проте після впровадження Указу Президента України № 746/99 в законодавчому полі країни відбулися суттєві зміни. Так, згідно з редакцією Закону України „Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування” (Zakon Ukrayiny, 2003), який вступив у дію, з 01.01.2004 року, суб'єкти підприємницької діяльності, які працюють за спрощеною системою оподаткування, повинні сплачувати внески до Пенсійного фонду на загальних підставах. А саме, утримувати із заробітку своїх працівників 1–2% і нараховувати внески на фонд оплати праці за ставкою 33,2%.

До того ж з 2008 року на Україну поширилася глибока фінансово-економічна криза, яка, з поміж іншого, спричинилася до зменшення протягом 2010–2016 років кількості малих підприємств із 357 до 291 тис. та зменшення за цей час кількості найманих працівників на цих підприємствах із 2165 до 1610 тис. чол. Водночас впродовж зазначеного періоду кількість середніх підприємств в Україні зменшилася із 21 до 15 тис., а кількість найманих працівників, які працювали на них, із 3393 до 2569 тис. чол. (Sayt Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrayiny, 2017).

І хоча з 2015 року ставка єдиного соціального внеску для підприємств в Україні була зменшена до 22%, ставка єдиного податку для суб'єктів малого підприємництва, які сплачують ПДВ, – до 3%, а для тих підпри-

емств, які не сплачують ПДВ, – до 5% (Zakon Ukrainy, 2015), масового розвитку в країні малого і середнього бізнесу не спостерігається.

„Разом з тим, на думку А. Бутенка та І. Сараєвої, негативно впливають на ділові очікування малого бізнесу непослідовність, несистемність і неефективність діяльності державної бюрократії у процесі проведення реформ, зокрема у податковій системі” (Butenko, Saraieva, 2012, p. 46).

Зарубіжний досвід стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва та можливість його використання в Україні

Проведений вище аналіз засвідчує, що, не зважаючи на запровадження спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва, значного збільшення в Україні кількості малих та середніх підприємств не відбулося. Відповідно, вони не відіграють суттєвої ролі в розвитку національної економіки. Тому, нашій країні, поряд з пільговим режимом оподаткування, потрібно запровадити для таких підприємств інші преференції, які успішно використовують зарубіжні країни.

Так, наприклад, у США заходи з державної фінансової підтримки малих та середніх підприємств включають надання гарантій за кредитами, розміщення на таких підприємствах державних контрактів та залучення їх до проведення інноваційних досліджень. Гарантії за кредитами надаються підприємствам, які з певних причин не мають можливості отримати їх звичайним шляхом. Гарантії надаються за кредитами, сума яких не перевищує 2 млн. дол. США, терміном від 7 до 25 років. У межах програми інноваційних досліджень малі підприємства США можуть також отримати 100 тис. дол. терміном на 6 місяців для започаткування науково-дослідних робіт (Halan, 2006, pp. 143–148).

В країнах Європейського Союзу поряд із зниженням податкового навантаження на малі та середні підприємства запроваджуються заходи із стимулювання їх до капіталізації своїх активів та впровадження інноваційних технологій. Так, у Бельгії малі та середні підприємства звільнені від оподаткування прибутку, який реінвестується в основні засоби на суму 37500 євро щорічно, але не більше, ніж 50% прибутку до оподаткування.

В Італії для новостворених дрібних промислових підприємств податкові платежі зменшуються до 40–50% затрат на впровадження передових технологій та до 30% затрат на науково-дослідні роботи. У Нідерландах пільги для малих підприємств полягають у можливості зменшувати свій оподатковуваний дохід на частину від суми коштів, вкладених у певні капітальні активи. У Німеччині вкладені дрібними підприємствами кошти в капітальні активи списуються за 3 роки, в перший рік – 50%, другий – 30, третій – 20. У Великобританії малі підприємства, річний оборот яких не перевищує 11,2 млн. фунтів стерлінгів, вартість активів не перевищує 5,6 млн. фунтів стерлінгів, штат не перевищує 250 осіб, мають право щорічно амортизувати до 40% придбаних будинків та устаткування. В Угорщині малий та середній бізнес має право щорічно знижувати податок на прибуток у розмірі 40% затрат на сплату відсотків за кредитами, отриманими для придбання капітального устаткування (Nikytenko, 2005, pp. 49–55).

Оскільки однією з найпоширеніших перешкод у створенні малих та середніх підприємств є брак фінансових ресурсів, в Європейському Союзі сформували для них чотири напрями фінансової допомоги:

- ▶ мінімальна допомога, що не перевищує 50 тис. євро на одну статтю витрат (наприклад, інвестиції в капітальні активи, підвищення кваліфікації персоналу) протягом трьох років. Рішення про надання цього виду допомоги ухвалює національний або регіональний уряд;
- ▶ збільшена допомога, яка може перевищувати 50 тис. євро, але не бути більшою 7,5% від загальної суми інвестиційних витрат, 3 тис. євро з розрахунку на одне новостворене робоче місце, або 200 тис. євро. Рішення про надання цієї допомоги має бути затверджене Комісією Європейського Союзу;
- ▶ інвестиційна допомога, обсяг якої залежить від регіону. В економічно розвинутих регіонах обсяг цієї допомоги не повинен перевищувати 15% від загальної суми інвестиційних витрат для підприємств з кількістю працівників до 50 та 7,5% від загальної суми інвестиційних витрат для підприємств з чисельністю персоналу від 50 до 250

осіб. У менш розвинутих регіонах інвестиційна допомога відповідно обмежується 15 і 10%;

- ▶ цільова фінансова допомога на отримання консультативних послуг в обсязі до 50% від вартості сукупних витрат відповідного типу. Рішення про надання цього виду допомоги обов'язково повинно затверджуватися Комісією Європейського Союзу, за винятком, коли обсяг фінансування відповідає критерію мінімальної допомоги (Halan, 2005, p. 152).

Крім зазначеного вище, в Європейському Союзі передбачені правила надання допомоги підприємствам, які зазнають фінансової скрути. Така: „Тимчасова реструктуризаційна підтримка націлена насамперед на забезпечення ліквідності підприємства з метою відновлення його життєдіяльності в довгостроковій перспективі та надається лише малим і середнім підприємствам” (Bulana, 2016, pp. 57– 58).

Отже, в зарубіжних країнах для стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва поряд із запровадженням пільгового режиму оподаткування, застосовують інші методи, які включають залучення їх до виконання державних контрактів, надання гарантій за кредитами, зниження ставок корпоративного податку, повне звільнення упродовж перших років від сплати прибуткового податку, запровадження прискореної амортизації будівель, заохочення до здійснення капітальних інвестицій.

Такі методи доцільно запровадити і Україні. Так, на малих і середніх підприємствах варто на конкурсних засадах розміщати державні замовлення на виготовлення продукції поліграфії, здійснення транспортних перевезень, поставку продуктів харчування та продукції легкої промисловості для потреб державних структур (військових та правоохоронних формувань, пенітенціарної системи, медичних та освітянських закладів), впровадження новітніх інформаційних технологій та розробки програм комп'ютерного забезпечення.

При цьому, перспективи розвитку малих та середніх підприємств полягають у подоланні відставання рівня організації виробництва та слабкого рівня менеджменту в управлінні підприємством, збільшенні частки

оновлення промислового обладнання, впровадженні сучасних автоматизованих систем управління виробництвом (Bielousov, Bielousova, 2017, p. 51). Для цього держава повинна створити сприятливе середовище для залучення прямих інвестицій, яке повинне полягати у відсутності дискримінацій та наявності повноцінного інструментарію захисту прав власності, а також створенні належної нормативно-правової бази для підприємницької та інвестиційної діяльності (Redziuk, 2017, p. 105).

Важливим елементом підтримки малих та середніх підприємств, особливо на початковому етапі створення, є забезпечення їх доступними кредитними ресурсами. Сьогодні такі ресурси для підприємницьких структур є недоступними через високі відсоткові ставки. Тому, держава повинна взяти на себе зобов'язання із погашення частини або всіх відсотків (залежно від важливості кредитованої програми для регіонального розвитку) за кредитами отриманими малими та середніми підприємствами.

Висновки

Важливе місце в забезпеченні динамічного розвитку національної економіки, створенні нових робочих місць, освоєнні інвестицій та інновацій, підготовці майбутніх менеджерів для управління великими компаніями відіграє малий і середній бізнес. Тому, Україна, яка переживає складні наслідки перенесеної фінансової та економічної кризи, повинна скористатися зарубіжними досвідом із стимулювання його розвитку.

Вітчизняна практика має власні напрацювання з підтримки малих та середніх підприємств, проте, вона, в основному, спирається на запровадження для таких суб'єктів господарювання спрощеної системи оподаткування. Натомість, зарубіжні країни, в першу чергу ті, які входять до Європейського Союзу, для розвитку малого і середнього бізнесу використовують також інші механізми, а самі: розміщення державних замовлень, здешевлення кредитних ресурсів, прискорену амортизацію, повне звільнення на початковому етапі функціонування від сплати податків, заохочення до залучення інвестицій та впровадження інновацій, сприяння у виході на міжнародні ринки. Тому, використання Україною цих механізмів позитивно відобразиться на її соціально-економічному розвитку.

Бібліографія

Аристотель (2005). *Політика*. К.: Основи.

Белоусов, Я.І., Белоусова, Л. І. (2017). *Сучасні перспективи розвитку малих і середніх промислових підприємств легкої промисловості*. Економіка. Фінанси. Право (9), с. 49–52.

Булана, О.О. (2016). *Реформування державної допомоги бізнесу в контексті імплементації угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом*. Фінанси України (2), с. 49–63.

Бутенко, А. (2012). *Державна підтримка підприємницького сектору України: досвід і проблеми*. Економіка України (5), с. 41–51.

Бутенко, А.І., Шлафман, Н.Л. (2015). *Методологічні засади подолання диспропорцій розвитку підприємницького сектору як складової сталого розвитку економіки України*. Вісник економічної науки України (1), с. 34–38.

Галан, Н.І. (2006). *Система державної підтримки малих та середніх підприємств у США*. Фінанси України (1), с. 142–150.

Гесьць, В.М. (2012). *Про єдність і суперечності у розвитку суспільства, держави та економіки*. Економіка України (11), с. 4–22.

Закон України „Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році” від 24 грудня 2015 року № 909-VIII.

Закон України „Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” від 9 липня 2003 року № 1058-IV.

Комарницький, І., Офік, М. (2005). *Проблеми розвитку малого та середнього підприємництва*. Регіональна економіка (4), с. 50–58.

Комарницький, І., Офік, М. (2006). *Програма заходів щодо державного сприяння розвитку малого та середнього підприємництва*. Регіональна економіка (4), с. 59–66.

Лютий, І.О., Романюк, М.В. (2007). *Проблеми та перспективи спрощеної системи оподаткування суб’єктів малого підприємництва в Україні*. Фінанси України (6), с. 31–38.

Мазур, О.Є. (2005). *Інвестиційна діяльність малого підприємництва в Україні*. Фінанси України (11), с. 32–37.

Мочерний, С.В., Довбенко М.В. (2004). *Економічна теорія: Підручник*. К.: Видавничий центр „Академія”.

- Нікітенко, Д.В. (2005). *Податкове стимулювання малого та середнього підприємництва*. *Фінанси України* (3), с. 48–56.
- Редзюк, Є.В. (2017). *Прямі іноземні інвестиції: можливості для продуктивного економічного зростання в Україні*. *Фінанси України* (3), с. 96–110.
- Сайт Державної служби статистики України*. Отримано (21.12.2017) з <http://www.ukrstst.gov.ua>
- Указ Президента України „Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб’єктів малого підприємництва” від 3 липня 1998 р. № 727/98.
- Указ Президента України від 28 червня 1999 р. № 746/99 „Про внесення змін до Указу Президента України від 3 липня 1998 року № 727/98 „Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб’єктів малого підприємництва”.

References

- Arystotel'. (2005). *Polityka* [The policy]. Kyiv: Osnovy. (In Ukrainian).
- Bielousov, Ya.I., Bielousova, L.I. (2017). Suchasni perspektyvy rozvytku malykh i serednykh promyslovykh pidpriemstv lehkoi promyslovosti. [The modern prospects for the development of small and medium industrial enterprises of light industry]. *Ekonomika. Finansy. Pravo* [Economy. Finances. Right]. (9), pp. 49–52. (In Ukrainian).
- Bulana, O.O. (2016). Reformuvannia derzhavnoi dopomohy biznesu v konteksti implementatsii uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym Soiuzom [The reformulation of state support to business in the context of implementation of Association Agreement between Ukraine and the European Union]. *Finansy Ukrainy* [Finance of Ukraine]. (2), pp. 49–63. (In Ukrainian).
- Butenko, A. (2012). Derzhavna pidtrymka pidpriemnytskoho sektoru Ukrainy: dosvid i problemy [The state support of the Ukrainian business sector: experience and problems]. *Ekonomika Ukrainy*. [Economy of Ukraine] (5), pp. 41–51. (In Ukrainian).
- Butenko, A.I., Shlafman, N.L. (2015). Metodolohichni zasady podolannya dysproportsiy rozvytku pidpriemnytskoho sektoru yak skladovoyi staloho rozvytku ekonomiky Ukrainy [Methodological principles for overcoming the disproportions of the development of the entrepreneurial sector as a component of sustainable development of the Ukrainian economy]. *Visnyk ekonomichnoyi nauky Ukrainy*. [Bulletin of Economic Science of Ukraine]. (1), pp. 34–38. (In Ukrainian).

- Halan, N.I., (2006). Systema derzhavnoyi pidtrymky malykh ta serednikh pidpryyemstv u USA [The system of state support of small and medium enterprises in the USA]. *Finansy Ukrainy. [Finance of Ukraine]*. (1), pp. 142–150. (In Ukrainian).
- Heiets, V.M. (2012). Pro yednist i superechnosti u rozvytku suspilstva, derzhavy ta ekonomiky. [On unity and contradictions in the development of society, state and economy]. *Ekonomika Ukrainy. [Economy of Ukraine]*. (11), pp. 4–22. (In Ukrainian).
- Komarnyts'kyy, I., Ofik, M. (2005). Problemy rozvytku maloho ta seredn'oho pidpryyemnytstva [Problems of small and medium enterprise development]. *Rehional'na ekonomika. [Regional economy]*. (4), pp. 50–58. (In Ukrainian).
- Komarnyts'kyy, I., Ofik, M. (2006). Prohrama zakhodiv shchodo derzhavnoho spryyannya rozvytku maloho ta seredn'oho pidpryyemnytstva. [The program of measures for the state assistance to the development of small and medium enterprises]. *Rehional'na ekonomika. [Regional economy]*. (4), pp. 59–66. (In Ukrainian).
- Lyutyi, I.O., Romanyuk, M.V. (2007). Problemy ta perspektyvy sproshchenoyi systemy opodatkovannya sub'yektiv maloho pidpryyemnytstva v Ukraini. [Problems and prospects of the simplified taxation system for small business entities in Ukraine]. *Finansy Ukrainy. [Finance of Ukraine]*. (6), pp. 31–38. (In Ukrainian).
- Mazur, O.Ye. (2005). Investytsiyna diyal'nist' maloho pidpryyemnytstva v Ukraini. [The investment activity of small business in Ukraine]. *Finansy Ukrainy. [Finance of Ukraine]*. (11), pp. 32–37. (In Ukrainian).
- Mochernyy, S.V., Dovbenko, M.V. (2004). *Ekonomichna teoriya*. [The economic theory]. Kyiv: Vydavnychyy tsentr „Akademiya”. (In Ukrainian).
- Nikytenko, D.V. (2005). Podatkove stymulyuvannya maloho ta seredn'oho pidpryyemnytstva. [Tax stimulation small and medium entrepreneurship]. *Finansy Ukrainy. [Finance of Ukraine]*. (3), pp. 48–56. (In Ukrainian).
- Redziuk, Ye.V. (2017). Priami inozemni investytsii: mozhlyvosti dlia produktyvnoho ekonomichnoho zrostantia v Ukraini [The direct foreign investment: opportunities for productive economic growth in Ukraine]. *Finansy Ukrainy. [Finance of Ukraine]*. (3), pp. 96–110.
- Sayt Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrainy [The site of the State Statistics Service of Ukraine]*. Retrieved (12.06.2017) from: <http://www.ukrstst.gov.ua>
- Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 28 chervnya 1999 r. No. 746/99 “Pro vnesennya zmin do Ukazu Prezydenta Ukrainy vid 3 lypnya 1998 roku No. 727/98 “Pro sproshchenu systemu opodatkovannya, obliku ta zvitnosti sub'yektiv maloho pidpryyemnytstva”*”.

[Decree of the President of Ukraine dated June 28, 1999 No. 746/99 „On Amendments to the Decree of the President of Ukraine No. 727/98 dated July 3, 1998 „On the Simplified System of Taxation, Accounting and Reporting of Subjects of Small Entrepreneurship”]. (In Ukrainian).

Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 3 lypnya 1998 roku No. 727/98 “Pro sproshchenu systemu opodatkovannya, obliku ta zvitnosti sub’yektiv maloho pidpryemnytstva”. [Decree of the President of Ukraine „On the Simplified System of Taxation, Accounting and Reporting of Small Business Entities” dated July 3, 1998, No. 727/98]. (In Ukrainian).

Zakon Ukrainy „Pro vnesennya zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta deyakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo zabezpechennya zbalansovanosti byudzhetykh nadkhodzen’u 2016 rotsi” vid 24 hrudnya 2015 roku No. 909-VIII. [Law of Ukraine „On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Certain Legislative Acts of Ukraine on ensuring the balance of budget revenues in 2016” dated December 24, 2015, No. 909-VIII]. (In Ukrainian).

Zakon Ukrainy „Pro zahal’noobov’yazkove derzhavne pensyine strakhuvannya” vid 9 lypnya 2003 roku No. 1058-IV. [Law of Ukraine „On Mandatory State Pension Insurance” dated July 9, 2003 No. 1058-IV”]. (In Ukrainian).

Received: 22.12.2017

Accepted: 12.02.2018